

222161 16

SERIA

C

NUMĂRUL

CUNOȘTINȚE

FOLOSITOARE

86

„DIN LUMEA LARGĂ”

DIRECȚ. REDACȚIONALĂ PROF. UNIV. I. SIMIONESCU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

INVĂȚAȚII NOȘTRI

Dr. I. CANTACUZINO

DE

Dr. Gr. T. POPA

PROFESOR LA UNIVERSITATEA DIN IAȘI

EDITURA „CARTEA ROMĂNEASCĂ” BUCUREȘTI

Prețul Lei 8.—

„CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE“

* = 8 lei numărul; celelalte 5 lei.

Seria A. „ȘTIINȚA PENTRU TOȚI“.

Nr.	Nr.
1. Cum era omul primitiv de I. SIMIONESCU.*	39. Noțiuni de electricitate de ING. CASSETTI.
2. Viața omului primitiv de I. SIMIONESCU.*	40. M. Berthelot de CĂPIT. M. ZAPAN.
3. Gazurile Naturale de I. SIMIONESCU*	41. Izvoarea actuale de energie de E. SEVERIN.
4. Albinele de T. A. BĂDĂRĂU.*	42. Goethe ca naturalist de PROF. I. SIMIONESCU.
8. Furnicile de T. A. BĂDĂRĂU.*	43. Viața'n munți de I. SIMIONESCU.*
9. Viața plantelor de I. SIMIONESCU.*	44. Principii de biologie de I. SIMIONESCU.
10—11. Pas'teur de C. MOTAȘ.	45—46. Fauna Mării Negre de BĂCESCU M. și CĂRĂUȘU S.*
14. Porumbelii mesagerii de V. SADOVEANU.	47. Vitaminele de DR. N. GAVRILESCU.*
15. Planeta Marte de ION PAȘA.	49. Petrolul de I. SIMIONESCU.*
16. Dela Omer la Einstein de GENERAL SC. PANAITESCU.	50. Șobolanii și șoarecii de PROF. RADU VLĂDESCU.*
17. Cum vedem de DR. I. GLĂVAN.	51. Viața la Ecuator de I. SIMIONESCU.*
18. Razele X de AL. CIȘMAN.	52. Viața la tropice de I. SIMIONESCU.*
19. Omul dela Cucuteni de I. SIMIONESCU.*	53. E. Roux de PROF. DR. G. MARINESCU*
20. Protozoarele de I. LEPSI.	54. Cutremururile de I. SIMIONESCU.*
21. Fulgerul și Trăznetul de C. G. BRADEȚEANU.	55. Cum birule viața de DR. VASILE ZAHARESCU.*
22. Nebuloasele gazoase de M. E. HEROVANU.	56. Plante carnivore de I. POPU-CĂMPEANU.*
23. Bacteriile folositoare de I. POPU-CĂMPEANU.	57. Chihlimbarul de A. RABICHON.
24. Scrisorile cerești (Meteorite) de I. SIMIONESCU.	58. Newton de O. ONICESCU.*
25. Din istoricul electricității de STEL. C. IONESCU.	59. Fluturii de zi de I. SIMIONESCU.*
26. Mercur și Venus de C. NEGOIȚĂ.	60. Fluturii de noapte de I. SIMIONESCU*
27. Reumatism și arterioscleroză de DR. M. CĂHĂNESCU.	61. Glanda cu secreție internă de PROF. DR. C. PARHON.*
28. Oameni de inițiativă de APOSTOL D. CULEA.	62. Sarea de PROF. I. SIMIONESCU.*
29. Henri Ford de ING. N. GANEA.	63. Circulația mătării de PROF. I. SIMIONESCU.*
30. Musca de I. MUREȘANU.	64. Păsări de apă de C. S. ANTONESCU.*
32. Cifrele de G. M. LĂZĂRESCU.	65. Flori de primăvară de I. SIMIONESCU.*
33. Animale de demult de I. SIMIONESCU.	66. Din viața marilor fizicieni și chimiști de C. ALLACI.*
34. Lămurirea popoului de I. SIMIONESCU.	67. Descartes de O. ONICESCU.*
35. Din viața oamenilor în reprezentări de APOSTOL D. CULEA.	68. Stele noi de C. ARGINTEANU.*
35. Societatea națiunilor de ARTUR GOROVEI.	69. Străjăria de V. GHEȚEA.*
37. Ficatul și boalele lui de DR. M. CĂHĂNESCU.	70. Invățătura în India de TH. SIMENSCHY.*
38. Electrochimia și electroliza de N. N. BOTEZ.	71. Plante străine din comerț de I. POPU-CĂMPEANU.*
	72. Tutulul, fumatul și sănătatea de DR. N. GAVRILESCU.*
	73. Boalele inimii de DR. C. BACALOGLU.*

Seria B. „SFATURI PENTRU GOSPODARI“.

Nr.	Nr.
2. Despre tovărășii de PREOT. C. DRON.	14. Pelagra de PROF. V. BABEȘ.*
3. Despre scariatină de DR. I. GHEORGHIU.	15. Alegerea semințelor de C. LACRIȚIANU.
7. Morcovul și alte legume de P. ZIADA.	17. Răstăcirii bolșevitice de MAIOR I. MIHAI.
8. Sifilisul de DR. E. GHEORGHIU.	20. Răsadnița și plantele din răsad de V. SADOVEANU.
10. Votul obșteșc de A. GOROVEI.	

SERIA C.

No. 86

CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE
„DIN LUMEA LARGĂ“

INVĂȚAȚII NOȘTRII

Dr. I. CANTACUZINO

DE

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dr. Gr. T. POPA

Profesor la Universitatea din Iași

EDITURA „CARTEA ROMÂNEASCĂ” BUCUREȘTI

28020—939

222161

S'AU TIPĂRIT DIN
CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE

PÂNĂ ACUM BCU Cluj University Library Cluj

2.305.000

DE EXEMPLARE

PROFESORUL I. CANTACUZINO

În câteva pagini mici nu se poate face, cât trebuie, istoria vieții și a operei unui mare om. Nici nu vom încerca. Aci vom extrage aspectele cele mai izbitoare dintr'o strălucită figură, aspecte care să poată fi date drept model și să servească, mai ales tineretului, ca ideal. Viața oricărui om oricât de neînsemnat, prezintă și momente cari pot sluji de învățătură pentru viața altora. Dar mai ales viața aleșilor, a personalităților rare care au lăsat urme adânci în traiul colectiv al unui neam sau chiar al omenirii, acelea ne arată prin exemplul existenței lor, care-i drumul de urmat pentru a ne îndrepta către perfecțiune. Viața este o continuă muncă, o foarte obositoare muncă, pe care o întâmpină numeroase greutăți, desamăgiri multe, și greșeli nenumărate. În calea oricui așteaptă pe lângă bucurii și satisfacții, felurite nepotrivelii, desorientări nebănuite, descurajări și opreliști. Omul neprevenit, și așa sunt mai ales tinerii, poate ajunge din aceste pricini la stări de suflet primejdioase, între care cele mai primejdioase sunt scepticismul și încumetarea. Ori totală lipsă de încredere, ori încredere prea multă. Pentru a feri tineretul de căi greșite și de neprevăzut,

exemplul vieții oamenilor mari este cel mai folositor îndreptar. Un om de știință a spus ceva cam așa: *ce este în stare să facă omenirea ne dăm seama dacă privim viața celor aleși; pe ceilalți de rând îi putem neglija.* Fără a-i neglija nici pe aceștia, va trebui, când căutăm îndreptări pentru viață, să urmărim felul cum au trăit, cum s'au dezvoltat și ce au lăsat după ei, oamenii cei mari.

Un astfel de om mare a fost și profesorul *I. Cantacuzino*, de la facultatea de medicină din București, și viața lui trebuie să servească drept model, pentru oricine vrea să trăiască pe linia progresului, folosindu-și puterile toate.

I. Schița vieții profesorului Cantacuzino

S'a născut în București la 13/25 Noemvrie 1863. Tatăl său era jurist și fusese ministru sub Cuza-Vodă. Mama sa era fiica generalului Mavros care fusese secretarul lui Kisseleff. Părinții fiindu-i foarte bogați el a putut avea, chiar dela primii pași o educație deosebit de aleasă. Până la 16 ani a învățat acasă, având profesori străini dintre cei mai buni. La 1879 a plecat la Paris unde a studiat la liceul Louis le Grand. În 1882 își luă bacalaureatul și începu studii la Sorbona, unde ajunse la licența în filosofie în 1885. În acest an se întoarce în țară de-și face stagiul militar, după care din nou se duce la Paris (1886). Dela 1886 la 1889 urmează științele naturale la Sorbona, iar vara începe să lucreze la stațiunea maritimă de la Roscoff. La 1887 începe și studiul medicinei. În 1891 își ia licența în științele naturale. Lucrează apoi la institutul Pasteur (în anii 1892—93) în laboratorul lui *Elie Metchnikoff*, iar în 1894 își trece teza de doctor în medicină (*Recherches sur le mode de destruction du vibrion cholérique dans l'organisme. Contribution à l'étude du problème de l'immunité*). În acelaș an (1894) se întoarce în țară și este numit profesor suplinitor de

Morfologie animală la Facultatea de Științe din Iași. Dar în acest post nu rămâne decât doi ani, după care demisionează și se reîntoarce în Franța. Intre anii 1896 și 1901 lucrează în institutul Pasteur ca asistent al lui Metchnikoff. În 1901 se întoarce în țară, unde este numit profesor de medicină experimentală la Facultatea de Medicină din București. Tot atunci înființează și laboratorul de medicină experimentală. În 1904 studiază și prepară, în laboratorul său, serul antistreptococic, iar în 1905 începe a prepara serul antidisenteric. Tot în acest an a fondat „Revista Științelor medicale“, care există și astăzi.

În 1906 a înființat, împreună cu profesorul I. Atanasiu, prima filială străină a Societății de Biologie din Paris, și împreună cu C. Stere ia conducerea marelui reviste „Viața Românească“. Intre anii 1908 și 1910 profesorul Cantacuzino a fost Director general al serviciului sanitar și în această calitate el a făcut „*Legea de organizare a serviciului sanitar*“, lege de la care s’au inspirat mai toate legiurile sanitare de mai apoi. Tot în calitate de Director al serviciului sanitar, a înființat sanatoriile de tuberculoși de la Bisericiani, Bârnova, Nifon, Cărbunești și laboratoarele regionale de bacteriologie și igienă din Craiova, Galați, Constanța, Iași, Sulina.

În aceiași vreme înființează împreună cu alți profesori și cercetători o revistă științifică intitulată „*Archives de Biologie*“, care însă nu s’a putut menține multă vreme. Tot cam pe atunci a fost ales membru corespondent la Société de Pathologie exotique.

În anul 1912—13 a început să prepare vaccinul contra febrei tifoide și a holerei. În campania din 1913 e numit șeful serviciului sanitar al armatei întregi și organizează lupta împotriva holerei. Tot atunci este numit membru corespondent străin la Societatea de biologie din Paris.

În 1914 și 1915 începe prepararea serului anti-difteric. Apoi ia parte activă la Acțiunea Națională, mișcare prin care se cerea intervenția României în război alături de aliați, pentru ocuparea Ardealului. În acest timp el a luat parte la acțiuni similare și în străinătate, unde se organizase un Comitet Franco-Român, și alături de care a făcut o întinsă propagandă în sensul vederilor intervenționiste.

În anul 1916 este mobilizat și în 1917, când s'a înființat directoratul sănătății publice civile și militare, a fost numit el director. În calitate de asta a coordonat serviciile sanitare și a organizat combaterea epidemiilor de holeră, tifos exantematic și febră recurentă. În acelaș an (1917) a luat parte la înființarea partidului muncii.

În 1918, după pacea dela București, a plecat la Paris și acolo a intrat în Comitetul Național, anume înființat pentru apărarea intereselor românești, grav compromise prin amintita pace. Fiind și șef al misiunii române de Cruce-Roșie s'a pus la dispoziția Ministerului de Război al Franței pentru combaterea epidemiilor. Atunci a ținut mai multe conferințe asupra holerii și tifosului exantematic, la Facultatea de medicină din Paris și la Academia din Marsilia.

În 1919 a ținut diferite conferințe în Franța pentru a arăta drepturile Românilor asupra provinciilor subjugate.

În 1920 a început să prepare serurile antimeningococic și antigangrenos. Pentru un foarte scurt timp a fost ministru în cabinetul Vaida-Voevod. Atunci, în calitate de prim-delegat, a semnat tratatul de la Trianon, prin care se recunosc drepturile României asupra provinciilor stăpânite mai înainte de Ungaria. Tot atunci este ales membru asociat la Societatea de Patologie exotică din Paris.

În 1921 înființează Institutul de Seruri și vaccini, care acum îi poartă numele său. Tot atunci este ales membru onorific străin la Academia de medicină din Paris și membru onorific străin la Academia de medicină din Belgia.

În 1922 este invitat de universitatea din Lyon să ție cursuri și cu acest prilej este proclamat Doctor honoris causa al acestei universități. În acelaș an este numit Efor al Spitalelor civile din București.

În 1923 este numit membru în comitetul de Igienă al Ligei Națiunilor.

În 1924 este proclamat Doctor honoris causa al universității din Bruxelles.

În 1925 este ales membru al Academiei Române în locul lui Petru Poni.

În 1926 a început vaccinarea împotriva tuberculozei și a fost ales membru asociat al Societății de Biologie din Paris. În acelaș an a suferit un grav accident de cale ferată, care l-a silit să stea doi ani întregi în pat.

În 1928 a înființat cea mai bună revistă științifică românească, publicată în limba franceză: „*Archives roumaines de pathologie expérimentale et de microbiologie*“.

În 1929 este ales membru asociat la Academia de Medicină din Paris.

În 1930 este proclamat Doctor honoris causa al universității din Montpellier.

În 1931--32 a făcut parte din guvernul prezidat de *N. Iorga*, ca ministru al sănătății publice. Atunci a făcut „*Legea Loteriei de stat*“ al cărei venit a fost destinat operilor de asistență publică; și tot atunci a făcut „*Legea organizării muncii în porturi*“. Apoi este ales membru în Biroul internațional al muncii din Geneva. Tot atunci este proclamat Doctor honoris causa al universității din Atena, când ține și câteva conferințe publice în Grecia.

În 1933 a ținut conferințe în Franța la Toulouse, Bordeaux și Montpellier.

În 1934 este proclamat Doctor honoris causa la universitatea din Bordeaux; pune în acelaș an bazele „*Legii contra tuberculozei*“. Iar la 14 Ianuarie 1934 moare în urma unei pneumonii, pe care a contractat-o asistând la înmormântarea lui *I. G. Duca*.

N'am mai înșirat în această schiță numeroasele congrese și societăți pe care le-a prezidat, comitetele de revistă sau de asociații din care a făcut parte, fiindcă schița s'ar fi transformat într'un foarte lung articol.

După cum se vede viața profesorului Cantacuzino a fost una din cele mai bogate vieți, închinată unei munci continue și distinsă mereu cu numeroase posturi de răspundere și cu titluri de recunoștință.

Această viață este cu atât mai mult demnă de luat drept exemplu cu cât profesorul *Cantacuzino* era născut dintr'o veche familie boierească având mari bogății. El ar fi putut duce o existență ușoară fără eforturi, și ar fi putut intra în pătura de conducere politică unde l-ar fi așteptat mari onoruri și importante roluri de cărmuire. La un moment dat au fost pe rând, prim-miniștri, două rude apropiate ale sale și ne închipuim ce ușor i-ar fi fost să întindă mâna spre putere. În loc de această cale lesnicioasă, profesorul Cantacuzino a preferat să studieze serios științele naturale, literile și medicina, căutând să-și îmbogățească mintea cu toate cunoștințele vremii.

Bogăția lui i-a servit numai să-și prelungească perioada de educație, dându-i posibilitatea de a studia în răgaz tot ce-l interesa. Dar ea nu l-a susținut de la eforturi, de la munca migăloasă și de la preocupările de cercetare. De aceea profesorul Cantacuzino trebuie să fie privit ca una din figurile reprezentative ale energiei românești, desfășurată continuu în vederea perfecțiunii. Un model de adorator al îmbogățirii de cunoștințe, un exemplu de tenacitate în căutarea adevărului și un distins spirit îmbătat de tot ce este frumos.

II. Privire sumară asupra operei profesorului Cantacuzino.

După cum am văzut din schițarea vieții sale, profesorul *Cantacuzino* a fost atras de numeroase ramuri ale cunoașterii omenești. Curiozitatea lui nelimitată l-a făcut să se intereseze și să se instruiască atât în domeniul științific, cât și în domeniile literare, artistice și sociale. Dar preocupările sale fundamentale au fost în câmpul științei.

Știința prezintă două înfățișări, pe care unii le separă prea mult: știința pură, cu cercetarea liberă a cauzelor, efectelor și relațiilor obiective sau fenomenale; și știința aplicată care încearcă să tragă foloase pentru om din descoperirile făcute. În realitate știința e unică, cercetarea pură ducând la explicații practice, iar acestea sugerând înapoi idei de cercetare pură.

Pe de altă parte și oamenii de știință pot fi de două feluri: unii se mulțămesc să asimileze tot ce s'a descoperit în specialitatea lor și transmit altora cunoștințele dobândite; alții nu se mulțămesc numai cu atâta, ci caută să afle ei singuri fapte noi. Cei dintâi pot fi erudiți și savanți, iar cei de al doilea pot fi descoperitori și inventatori.

La amândouă categoriile valoarea oamenilor de știință poate merge dela ucenicie până la geniu.

Profesorul *Cantacuzino* a cuprins în activitatea sa știința integrală, căci el a cercetat mereu în câmpul ideilor și a principiilor, dar în acelaș timp el a făcut numeroase aplicații practice ale științei sale. El a fost medic (știință mai ales practică), dar a fost și naturalist (știință de cercetare pură). El a fost continuu dominat de tendința căutării unor fapte noi, dar totdeodată a urmărit întrebuințarea datelor științifice pentru folosul omului.

Deasemenea el a fost în acelaș timp și erudit și descoperitor. Puterea lui de asimilare a fost enormă, aviditatea lui spirituală obligându-l să se informeze și să reție tot ce i se părea important, pentru lărgirea înțelegerii umane. Dar în aceeași vreme el a căutat să descopere noi relații și noi fapte în domeniul preocupărilor sale științifice.

In domeniul aplicațiilor practice, Cantacuzino, care era profesor de medicină experimentală, s'a ocupat cu studiul microbilor și a luptei împotriva lor. El a fost cel care a preparat în institutul înființat de dânsul serurile și vaccinurile cu care se combat bolile infecțioase. Rând per rând el a preparat serul antistreptococic (1904), serul antidisenteric (1905), vaccinul contra febrei tifoide și a holerei (1912—13), serul antidifteric (1914—15), serul antimeningococic și antigangrenos (1920), vaccinul B. C. G. (contra tuberculozei) (1926). Până la urmă toate serurile și vaccinurile întrebuințate până azi în lupta contra bolilor au fost

produse în laboratorul său, România devenind astfel cu totul independentă de străinătate în combaterea infecțiunilor și epidemiilor. El însuși a devenit conducătorul campaniilor antiepidemice din 1913 și din 1917, salvând prin îngrijirile ordonate, sănătatea publică. Institutul pe care l-a înființat, și-i poartă astăzi numele, a devenit o enormă fabrică de ser, din care se răspândesc în toate părțile țării mijloacele de apărare în contra bolilor infecțioase. Este un institut care ar putea sta cu cinste în oricare țară de veche civilizație. În acest domeniu al sănătății publice, *Cantacuzino* a avut multe inițiative și a organizat numeroase instituții de ajutor public: spitalele model Carol I, sanatoriile de tuberculoși, laboratoarele regionale de bacteriologie, liga antituberculoasă și altele. Serviciul sanitar al țării noastre a fost aproape în întregime dominat de concepțiile sale, căci aproape trei zeci de ani el a fost consilierul tehnic cel mai important în acest domeniu sau chiar organizatorul direct al legiunilor sanitare, al direcției sanitare și al ministerului de sănătate publică.

Opera lui de practician al combaterii bolilor, nu s'a făcut însă numai în simplă tehnică, cu neglijarea ideilor conducătoare spre cercetare. Observațiile făcute în timpul epidemiilor și experimentarea instituită apoi, au adus pe *Cantacuzino* la o bogată activitate publicistică în domeniul imunității (patruzeci și opt de lucrări), șcarlatinei (două zeci de lucrări), tuberculozei (patru spre

zece lucrări), holerei (șapte lucrări), tifosului exantematic (șase lucrări), morvei (trei lucrări), și leprei (două lucrări). În aceste lucrări el stabilește unele fapte originale care au avut răsunet în știință. Astfel el a reușit să producă experimental scarlatina la epure și la maimuță; a perfecționat metodele de profilaxie înotriva holerei, întrebuintând un vaccin foarte concentrat, preparat cu microbi recoltați din epidemia în curs, omorîți la temperatură joasă; a demonstrat forma filtrantă a bacilului leprei și transmisiunea lui la șobolani și cobai; a descoperit aglutinabilitatea unor microbi care au stat în contact cu filtrate scarlatinoase — prin ser de convalescent.

Pe lângă aceste rezultate originale de fapt, *Cantacuzino* a căutat să se ridice mai sus până la cercetarea și interpretarea reacțiilor biologice în timpul modificărilor patologice. Pe el l-a interesat mai ales ceea ce maestrul său *Metchnikoff* a numit „lupta celulară“. Rezultatul unei astfel de lupte duce la apariția imunității adică la protecția naturală a organismului în contra boalei. Această protecție se face cu ajutorul unor substanțe care apar în organismul atacat de microbi. Aceste substanțe se numesc „anticorpi“. *Cantacuzino* a fost cel dintâi care a dovedit că asemenea substanțe de apărare (*anticorpi*) se găsesc și la nevertebrate, nu numai la vertebrate, cum se credea. Tot el stabilește întâia oară că pe lângă imunitatea umorală, mai există și o imunitate de simplu contact, zisă paracelulară. Apoi explică rolul unor formațiuni

curioase (cu înfățișare de urne), care se află la niște viermi marini numiți sipunculide. Aceste urne aglutinează particule străine (deci și microbi) pe care le distruge. *Cantacuzino* face o apropiere între aceste urne și plachetele sangvine de la vertebrate, care au un rol în coagularea sângelui. Modul de acțiune al acestor urne este foarte curios de oarece ele „*aleg*“ particulele streine, aglutinabile, dintre particulele proprii animalului și care nu trebuiesc aglutinate (de pildă globulele sangvine proprii). Această selecțiune microscopică a impresionat mult pe *Cantacuzino*, făcându-l să cerceteze acțiunile care i-ar putea sta la bază. Astfel a ajuns la descoperirea fenomenelor electro-statice care însoțesc multe procese fiziologice sau patologice neexplicate până atunci. Printre acestea este și facultatea pe care o are epiplonul (prapurul) de a se orienta întotdeauna spre locul unde se găsește o rană în abdomen. Această orientare era o enigmă până la cercetările lui *Cantacuzino*. El a demonstrat că atracția epiplonului spre locul unei leziuni se datorește unor curenți electrici apăruți în momentul producerii răni. Locul cu rana se încarcă negativ, iar epiplonul se încarcă pozitiv și astfel cele două regiuni se atrag; dar, mobil fiind numai epiplonul, acesta se îndreaptă spre locul protejat. Această descoperire poate avea urmări adânci, căci fenomenele electrostatice descrise de *Cantacuzino* ar putea lămuri un întreg capitol de biologie, în care sunt cuprinse așa numitele „tactisme“ și „tropisme“.

Astfel *Cantacuzino* dă un strălucit exemplu de îmbinare a interesului pur științific (excitat de probleme) cu sfortărea de a pune în practică rezultatele obținute în laborator. Dacă am căuta să determinăm însă care a fost subiectul său de atracție supremă, către care toate puterile sale de iscodire științifică s-au îndreptat, am răspunde cu propriile lui vorbe: „*pasiunea dominantă a vieții mele a fost cercetarea problemelor științifice legate de problema vieții. Necunoscutul adânc pe care ni-l oferă studiul naturii vii a exercitat întotdeauna asupra mea cea mai fermecătoare atracțiune*“. Astfel *Cantacuzino* se așează singur între biologiști. Studiul vieții, sub toate formele sale, asta a fost preocuparea sa fundamentală și studiul vieții nu-i altceva de cât ceea ce numim, cu alt cuvânt, *biologie*. *Cantacuzino* a fost unul din cei mai mari biologiști ai noștri și a stat cu cinste alături de marii biologiști streini din apus. Opera sa de investigator a lăsat urme adânci și se va ține multă vreme seama de ea în evoluția viitoare a științei.

III. Profesorul Cantacuzino ca educator.

Cantacuzino a fost o personalitate foarte complexă, cu numeroase înclinări și calități distinse. Dar dacă ar fi de ales din activitatea sa multiplă aceea care să stea deasupra tuturor, realizarea sa cea mai de preț, am spune fără ezitare că opera lui de educator a fost cea mai de seamă din tot ce a făcut el. El și-a meritat mai mult și mai deplin decât oricare altul de la noi titlul de „profesor“. *Cantacuzino* a fost un mare profesor, un adevărat creator de școală. Oameni mari am mai avut noi, inteligențe strălucite și firi muncitoare de asemeni, dar „profesori“, modelatori de suflete și mentalități au fost mai puțini. Nu este operă mai răsunătoare în timp și mai folositoare țării decât aceea de a forma structura intelectuală a tinerilor. Educația întregă este o efortare, o încercare de a învinge greutatea și ea obosește dureros pe cel care se supune ei cu adevărat. De aceea este valoarea cea mai mare a cuiva dacă are puterea de a atrage pe tineri către această efortare transformatoare de minte. Atracția asta se poate face și prin convingere, dar mai greu; ea se face mai ales prin sugestie, printr'o furare de sine în mersul unei acti-

vități. Un profesor nu-și convinge elevii numai prin argumente; el trebuie mai întâi să stârnească pre-dispoziții ascultătoare a argumentelor și entusiasm pentru încercările de luminare a minții. El trebuie să atragă și să ațâțe. Dar așa ceva nu se face prin demonstrație sau impunere, ci prin farmec personal, prin suflet larg deschis și lumină interioară care se revarsă asupra altora.

Așa ceva a avut *Cantacuzino* mai mult ca oricare altul. El a fost cel mai atrăgător maestru din vremea noastră. Toată autoritatea lui — care era considerabilă — se baza nu pe constrângeri exterioare sau pe simplu prestigiu al catedrei, ci pe o întinsă căldură spirituală pe care o împărtășea tuturor celor de prin prejurul său. Prietenos, uman, plin de optimism, el avea permanent o atitudine de încurajare și niciodată una de deprimare. Știa să inițieze în probleme pe alții, știa să-i stimuleze la lucru și îi făcea să-și simtă progresele. Se întovărășea ușor cu elevii lui, avea cu dâșii relații de la om la om și întotdeauna a știut să înlătore delicat stinghereala firească ce se așează între un profesor prestigios și ucenicii săi. Între el și elevi nu sta autoritatea rece, sta iubirea sufletelor care se înțeleg și se caută. În laboratorul său chiar lua una din mese, în fiecare zi, cu elevii. Cu ei discuta diferite probleme căutând pentru fiecare înțelegeri potrivite pentru toți. Mergea cu ei la vânătoare, îi primea ospitalier în casa lui, călătorea cu dâșii, mergea la spectacole și se purta în tot timpul așa fel încât spiritul comun ce se născuse între ei toți era un

spirit de familie. Atât cât se găsea în țară lucra în văzul tuturor constituind pentru fiecare tânăr care se apropia de el un exemplu viu. Acel profesor va avea influența cea mai mare, care nu se va mulțami să spună elevilor săi cum se lucrează, ci se va așeza în mijlocul lor și va începe să lucreze. Sfaturile sunt bune, dar exemplul este hotărîtor. Tinerii trebuie să vadă pe maistrul lor lucrând pentru a putea lucra și ei. De aceea a fost așa de mare influența lui *Cantacuzino* și atât de durabilă, fiindcă el s'a apropiat omenește de emulii săi și nu le-a spus autoritar: „*să faceți așa și așa*“, ci chemându-i alături i-a poftit: „*hai să facem*“ și împreună au muncit în devălmășie, arătându-le el lor cum se duce la bun sfârșit o experiență, ori o metodă științifică.

Această familiaritate minunată în loc să scadă prestigiul profesoral al lui *Cantacuzino*, i l-a sporit până la o proporție pe care n-a atins-o nimeni la noi în țară. Au fost mulți profesori la noi cari au fost temuți de elevii lor, mulți cari au avut un prestigiu de autoritate științifică dar nimeni nu a fost iubit și venerat atât de mult cum a fost *Cantacuzino*. Autoritatea sa a fost imensă și cuvântul său era ascultat ca al nimănui altul, dar toată această autoritate era ieșită din iubire și omenie, nu din obligație formală. Deaceea el a avut cel mai mare număr de elevi distinși, care la rândul lor au făcut și ei elevi, iar toți la un loc au alcătuit acea unică asocieră de oameni care se numește „*Scoala Cantacuzino*“. În ea domnește spiritul de

prietenie și tendința de perfecționare omenească în toate domeniile. În această școală se cultivă nu numai progresul specialității ci progresul culturii integrale a omului. Cultura generală stă la baza preocupărilor tuturor celor din școala Cantacuzino-și informarea exactă în toate câmpurile de cunoștință omenească este o adevărată obligație pentru ei. Desvoltarea orizontului intelectual e o preocupare de căpetenie în această școală, așa cum ea a fost și pentru înființatorul ei.

Meritul lui *Cantacuzino* de a fi format o școală, de înaltă cultură, este cu atât mai mare cu cât el a trebuit s-o construiască pe deantregul din nimic. Treizeci de ani el a selecționat, a stimulat și a strâns în jurul său tineri dintre cei mai distinși și a reușit până la urmă să stârnească în toți un spirit comun ridicat la cel mai de sus nivel din societatea noastră. De aceea școala *Cantacuzino* este durabilă, deaceea ea este atât de distinsă și va putea constitui oricând un exemplu demn de imitat în mediile noastre universitare.

În adevăr, până când spiritul stimulator al lui *Cantacuzino* nu va găsi imitatori destui cari să stabilească atmosfera aceea de școală pe care a stabilit-o el, până atunci universitățile românești nu vor putea desvolta întreaga lor putere de creație.

Universitatea trebuie să fie o adevărată mare familie, în care stimulul trebuie să vie în chip natural dela cei mai în vârstă către cei mai tineri și în care nivelul intelectual trebuie să fie mereu în urcare. Mediul universitar trebuie să fie atrăgă-

tor, dătător de satisfacții înalte tuturor celor cari se află în el și stârnitor de admirație pentru cei din afară. Asemenea mediu și asemenea atmosferă nu se pot însă stabili numai pe rutină uscată sau simplă disciplină impusă. Mai este nevoie acolo și de suflet, de simțire adâncă comună, care să plece din iubire omenească și care să aspire mereu spre înălțări nobile. Cum se poate alcătui așa ceva ni-a arătat *Cantacuzino* cu școala sa; de aceea el poate servi de model acum și oricând. El a ~~arătat cum~~ se poate alătura om de om pe motive alese, trecute dincolo de meschinăria zilnică, într'o regiune a sufletului care cere să punem împreună putere de sacrificiu, persistentă în ideale și renunțare la atracțiile minore care dau mulțumiri de moment, dar nu largesc nici priceperea umană nici aspirațiile distinse. A merge pe urmele acestui mare educator, înseamnă a reforma fundamental universitățile.

IV. Acțiunea patriotică a profesorului Cantacuzino

Profesorul *Cantacuzino* a fost înainte de toate un om de laborator. Marele public nu știe bine ce este un astfel de om. Laboratorul este mai mult decât oricare altă instituție o școală a disciplinei, care cere continuitate în lucru, răbdare în încercări, exactitate în tot ce se execută. Laboratorul nu are timp restrâns, nici vacanțe obligatorii. Totul se conduce în el după șirul de experiențe și după necesitățile metodelor. Uneori este nevoie să duci o experiență mai bine de douăzeci și patru de ore continuu (pierzând astfel somnul de noapte); alteori te cheamă altă experiență în plină sărbătoare și în mijloc de vacanță. Disciplina laboratorului este foarte rigidă și impune celui care lucrează un permanent contact cu el. De aceea adevăratul om de laborator nu se amestecă în alte ocupații decât cu repulsiune sau nu se amestecă deloc. Această caracteristică s'a putut vedea foarte bine la *Cantacuzino*. Om de laborator fiind el nu evada înspre alte ocupații decât cu regret și căuta cel mai mic prilej pentru a se întoarce din nou în laborator.

În 1931—32 el era ministru al sănătății publice, și în această oneroasă calitate care-i fura atâta timp, el tot legat de laborator se ținea, și ades directorii de servicii veneau să-i ceară câte o iscălitură în timp ce el se găsea în bluză albă, lângă microscop, examinând preparate și desenând.

Deaceea *Cantacuzino*, deși ar fi putut ocupa încă din tinerețe un fotoliu ministerial, și pe multă vreme, a evitat astfel de onoruri publice, ținându-se strâns legat de laborator. Numai în scurte perioade de timp a primit posturi de răspundere, în strictă legătură cu specialitatea lui, și atunci când sfatul său de tehnician, era de urgentă nevoie în stat. Așa a fost director general al serviciului sanitar în 1910; director al serviciului sanitar în campania din 1913 (pentru a combate epidemia de holeră); șeful serviciului sanitar civil și militar în 1917, în timpul marelui război (pentru a combate epidemiile de tifos exantematic, de febră recurentă și de febră tifoidă); și Ministrul lucrărilor publice în 1931—32 (pentru a reface legea sanitară). Toate aceste înalte atribuții îi permiteau să rămâie mai departe în laborator și să continue investigațiile sale științifice.

O singură problemă de ordin general l-a putut scoate în stradă, făcându-l să sacrifice, măcar în parte, laboratorul, pentru a se da cu totul unei activități îndepărtată de preocupările științifice. Acea problemă a fost problema națională. *Cantacuzino* a fost un mare patriot și a luptat cu multă pasiune pentru îndreptarea României spre realizarea idealului său național. Din primul moment al is-

bucnirii războiului mondial el s'a manifestat deschis, în scris sau în întruniri publice, pentru alăturarea țării noastre în tabăra care lupta pentru apărarea și desrobirea naționalităților subjugate. El a făcut parte din Federația Națională, împreună cu *Nicu Filipescu, Take Ionescu, Nicolae Iorga* și alții. A făcut parte din toate comitetele de apărare a drepturilor noastre naționale și a făcut diferite conferințe în străinătate pentru a dovedi drepturile noastre asupra Ardealului. În această problemă, de ordin suprem pentru noi, omul de laborator a găsit că este obligat să părăsească liniștea institutului și să se arunce, împreună cu toți Români de mare prestigiu, în lupta de apărare a românismului. În această luptă, personalitatea lui, care se bucura de mare autoritate în Franța, a tras mult în cumpănă pentru convingerea străinilor că dreptatea este cu noi. De aceea și în unele momente critice pentru țara noastră, atunci când era nevoie de mai mult prestigiu față de aliați, *Cantacuzino* era trimisul României. Chiar și tratatul de pace dela Trianon a fost iscălit de *Cantacuzino*, în calitate de prim-delegat al României. Apoi în toate reuniunile internaționale de cooperare dela Geneva el a fost mereu delegatul nostru. Acțiunea patriotică a lui *Cantacuzino* se dovedește astfel a fi fost foarte fecundă, atât în opere de propagandă internă cât și în acea de propagandă externă.

Dar în cece privește activitatea patriotică din țară, am putea socoti tot aci și o altă latură din manifestările lui *Cantacuzino*, care s'ar putea eti-

cheta mai bine sub numele de *acțiune socială*. Anume ar fi de citat aici atitudinea sa față de țărănime. Acest mare boier și latifundiar, a manifestat întotdeauna o generoasă simpatie pentru cei obidiți și împilați. Socialist în tinerețe, el a pus ni practică ideile sale, călcându-și propriile sale interese. El a fost printre rarii bogătași cari au cerut singuri să fie expropriați și care au cerut legea împroprietăririi țăranilor și acordarea drepturilor politice. În această atitudine el a mers până la a participa la înființarea unui *partid al muncii*, care avea menirea să grăbească reformele. Această participare a lui Cantacuzino la stabilirea unei condiții mai omenești pentru marea pătură sătească a fost desigur un act patriotic, prin el stabilindu-se un început de armonie socială, merit să înlăture mișcărilor violente care desigur ar fi urmat.

El s-a simțit întotdeauna integrat poporului său pe care l-a iubit fără rezerve. Deși își petrecea jumătate din viață în străinătate, deși aproape că vorbea o limbă românească cu accent, *Cantacuzino* și-a închinat toate puterile de muncă țării sale și a încercat, cu drag și simpatie, să ridice condițiile totale ale mediului românesc, până la un nivel occidental.

V. Incheere.

Din scurta înșiruire a vieții și operii unui om ales, pe care l-a produs neamul nostru, nădăjduiesc să fi scos motive de îndemnuri bune, pentru tineret mai cu samă. Sub ochii noștri, oamenii mai în vârstă de azi, s'a desfășurat o viață exemplară, care ni-a arătat cât de sus se poate manifesta energia românească.

Un om care era născut în condiții de mare superioritate materială, care se găsea dela începutul vieții sale în protipendada conducătoare, și care totuși a preferat unei vieți ușoare de comandă fără oboseli, o viață de muncă continuă, de sfodări îndelungi, cu stagii de subordonare — un astfel de om este un minunat exemplu pentru cei cari abea acum și'ncep viața. Munca și sfodările din câmpul intelectului dau satisfacțiile cele mai mari și cele mai durabile.

Un om care s-a trezit în bogăție și cu numeroase capete plecate dinainte, care în loc să fie autoritar și disprețuitor al celor de jos, s'a apropiat cu simpatie de orice alt semen și s'a purtat prietenos și iubitor cu cei de prinprejur, un astfel de om ne dă o înaltă lecție de superioară omenie. El ne arată că sufletul prețuiește mai mult decât orice

și că cea mai puternică influență o exercită apropierea călduroasă de oameni și nu rigiditatea rece, care încearcă să sdrobească personalitatea altora.

Un om care se bucură de progresele elevilor săi și care îi îndrumază spre un nivel mai înalt decât nivelul la care s'a aflat el, un astfel de om dovedește că a înțeles legile perfecțiunii și că se supune deplin principiilor evoluției. Un astfel de om a fost profesorul *Cantacuzino*, și un astfel de om ar trebui să fie idealul tineretului nostru. Căci ce alt mai frumos am putea dori generațiilor viitoare, decât o pasiune intensă pentru muncă, o dezvoltare deplină a omenirii și o continuă îndrumare perfecției umane?

P. S. Pentru schițarea aceasta m'am servit de două isvoare :

1. Volumul comemorativ intitulat: „*In memoria profesorului Cantacuzino*“, publicat de Revista Științelor medicale, la 14 Ianuarie 1936 (București).

În acest volum de peste 450 de pagini se găsesc toate informațiile biografice ale profesorului *Cantacuzino* și toate articolele de omagiere a memoriei acestui mare cercetător.

2. **Gr. T. Popa**: *Focul sacru al științei (I. Cantacuzino)*. Academia Română. Memoriile Secțiunii Științifice. Seria III. Tomul XIII. Mem. 2. 1937.

Un studiu critic asupra personalității profesorului *Cantacuzino*, privită în timpul și mediul în care s'a desvoltat.

S U M A R U L

	<u>Pag.</u>
Profesorul I. Cantacuzino	3
I. Schița vieții profesorului Cantacuzino	5
II. Privire sumară asupra operii profesorului Cantacuzino	11
III. Profesorul Cantacuzino ca educator	17
IV. Acțiunea politică a profesorului Cantacuzino	22
V. Incheiere	26

PENTRU CUNOAȘTEREA ENERGIILOR
ROMÂNEȘTI

A APĂRUT ÎN A 4-A EDIȚIE

I. SIMIONESCU

OAMENI ALEȘI

Vol. II ROMÂNII

BIBL. UNIV. CLUJ

0447 22. 1. 1940

EXEMPLAR LEGAL

VOLUM DE 276 PAG. CUPRIN-
ZÂND 34 DE BIOGRAFII DIN
TOATE DOMENIILE DE ACTI-
VITATE: ȘTIINȚĂ, BISERICĂ,
LITERATURĂ, ISTORIE, ETC.

Cereți CATALOGUL general, trimes GRATUIT

LA

„CARTEA ROMÂNEASCĂ“

A APĂRUT

TINERE, CUNOAȘTE-ȚI ARBORII

Volum de 110 pag. cu 125 fig. și 3 pl. Lei 60

în care nu se dă cheia determinării arborilor și arbuștilor ci se face, prin descrierea lor, chemare spre cunoașterea și iubirea arborilor. Este o carte necesară învățătorilor, silvicultorilor și tuturor celor care țin ca umbra pădurilor să nu dispară.

A apărut a 2-a ediție,
după abea un an, din

TINERE, CUNOAȘTE-ȚI ȚARA

De acelaș autor.

Alte biografii ale

Scriitorilor români

A. ODOBESCU

de A. TZIGARA-SAMURCAȘ Prof. Univ.

IORDACHE GOLESCU

de N. BĂNESCU Prof. Univ.

V. PÂRVAN

de I. ANDRIEȘESCU

N. GANE

de A. GOROVEI Membru cor. Acad. Rom.

A. VLAHUȚĂ

de V. M. SASSU

I. CREANGĂ

pedagog și învățător de V. GHEȚEA.

GH. TITEICA

de N. CIORĂNESCU

I. ELIADE RĂDULESCU

de G. BAICULESCU.

Episcopul MELCHISEDEC

de GH. DINCĂ

cuprinse în

„Cunoștințe folositoare“

„CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE“

Nr.	Nr.
22. Meșteșugul vopsitului cu burueni de ARTUR GOROVEI.*	53. Tifosul exantematic de TUDOR DUMITRESCU.
24. Păstrarea cărnii de porc de G. GHEORGHIU.*	54. Boalele animalelor de I. POPU-CÂMPEANU.
29. Bețlia de DR. EMIL GHEORGHIU.	55. Lucrări din pășunile de porumb de TITUS G. MINEA.
33. Mama și copilul de PROF. M. MANICATIDE.*	56. Cartoșul de I. POPU-CÂMPEANU.
36. Omul și societatea de AL. GIUGLEA.	57. Cum să trăim de DR. F. GRUNFELD.
37. Bucătăria sătencei de MARIA GEN. DOBRESCU.*	58. Lucrări din pae și sorg de TITUS G. MINEA.
38. Sfecia de zahăr de C. LACRIȚIANU.	59. Insectele vătămătoare pentru arborii noștri roditori de GH. FIȚESCU.*
39. Ingrășarea Pământului de I. M. DOBRESCU.	60. Vaca cu lapte de M. GĂȚAN.*
40. Friguri de bălă de DR. T. DUMITRESCU.	61. Mierea și Ceara de CONST. IONESCU CRISTEȘTI.*
41. Banul de A. GIUGLEA.	62. Indrumări agricole de C. IONESCU CRISTEȘTI.*
42. Sfaturi practice de ING. A. SCHORR.	63. Creșterea păsărilor de PETRONIUS BEJAN.*
43. Lămurirea calendarului de A. GIUGLEA.	64. 101 Feluri din ouă de SANDA MARIN.*
44. Conștientivă granuloasă de DR. GLĂVAN.	65. Plante de nutraț de PETRONIUS BEJAN.*
45. Burueni de ioc de A. VOLANSCHI.	66. Lămurirea constituției celei noi de A. GOROVEI.*
46. Sfaturi casnice de MAICA RALUCA.	67. Lupta contra secreții de M. GR. HULUBEI.*
47. Cultura tomatelor de I. ISVORAN.	68. 101 Feluri din cartofi de SANDA MARIN.*
48. Rețete pentru gospodine de MAICA RALUCA.	69. Laptele și produsele lui de DR. MARIN GĂȚAN.*
49. Lingarea de DR. I. DUMITRESCU.	
50. Blenoragia sau sculamentul de DR. N. IOAN.	
51. Practica agricolă de A. BEJENARIU.	
52. Apa de băut de DR. I. BĂLTEANU.	

Seria C. „DIN LUMEA LARGĂ“.

Nr.	Nr.
3. Munții Apuseni de M. DAVID.*	30. Maedо-România de TACHE PAȚAHAGI.
5. Bucovina de I. SIMIONESCU.*	31. Românii din Banatul Jugoslav de PR. BIZAREA.
6. Basarabia de G. NĂSTASE.*	32. Coasta de Azur de I. SIMIONESCU.*
7. Dobrogea de C. BRĂTESCU.*	33. Elveția de TRAIAN G. ZAHARIA.
10. Viața în adâncul mării de C. MOTAȘ.	34. Maramureșul de GH. VORNICU.
11. A. Șaguna de I. LUPAȘ.*	35. Austria de I. SIMIONESCU.
14. Românii de peste Nistru de V. HAREA.*	36. Belgia de TRAIAN G. ZAHARIA.
16. Lituania de G. NĂSTASE.	37. Afganistanul de I. SIMIONESCU.
19. Românii din Ungaria de I. GEORGESCU.	38. Atanasie Șaguna de DR. I. LUPAȘ.
20. Jud. Turda Ariș de I. MUREȘANU.	39. Blațul de ALEX LUPEANU-MELIN.*
21. Țara Hațegului de GAVRIL TODICA.	40. Marea Neagră de DR. I. LEPȘI.
22. Spiru C. Haret de I. SIMIONESCU.	41. Pe urmele lui Robinson Crusoe de I. SIMIONESCU.
23. Danemarca de MADDA D. NICOLAESCU.	42. Din Norvegia de I. CONEA.*
24. N. Milescu în China de I. SIMIONESCU.	43. Din vremea lui Ștefan cel Mare de GEN. R. ROSETTI.*
25. Cetățile moldovenești de pe Nistru de APOSTOL D. CULEA.	44. Japonia de I. SIMIONESCU.*
26. Românii din Bulgaria de EM. BUCUȚA.	45. Olarul Savant de I. SIMIONESCU.*
27. Valul Jiului din Ardeal de P. HOSSU-LONGIN.	46. Intr-o mănăstire din Himalaya de MIRCEA ELIADE.*
28. Țara Bârzii de N. ORGHIDAN.	47. Dănilă Apostol de N.P. SMOCHINA.*
29. Vechiul ținut al Sucevei de V. CIUREA.	48. Govora și Călimănești de I. SIMIONESCU.*
	49. Sgării norii New Yorkului de PETRU COMARNESCU.*

„CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE“

Nr.	Nr.
50. Nicolae Bălcescu de V. SASSU.*	71. Dr. C. I. Istrati de C. KIRITESCU.*
51. Țara visurilor Împietrite (EGIPTUL) de MIRCEA HEROVANU.*	72. Alexandru Viahuță de V.M.SASSU.*
52. Gh. I. Donici de GEN. R. ROSETTI.*	73. Vasile Pârvan de I. ANDRIEȘESCU.*
53. A. Odobescu de AL. TZIGARA-SAMURÇAȘ.*	74. Ion Creangă pedagog și învățător de V. GHEȚEA.*
54. Banatul de PROF. D. IZVERNICEANU*	75. Republica Moldovenească a Sovietelor de N. P. SMOCHINĂ.*
55. Țara Zarandului de G. CAMBER.*	76. Panai Cerna de LUCIAN PREDESCU.*
56. Iordache Goleșcu de N. BĂNESCU.*	77. Doi croniciari moldoveni Grigora Ureche și Miron Costin de LUCIAN PREDESCU.*
57. Bucureștii de V. MIHĂILESCU.*	78. I. Eliade-Rădulescu de GEORGE BAICULESCU.*
58. Turismul de AUREL PIȚU.*	79. Episcopul Mechtisedeș de GHEORGHE DINCĂ.*
59. Abștinția de I. SIMIONESCU.*	80. O plidă vie: Petre Ispirescu de PAUL I. PAPADOPOL.*
60. Polonia de I. SIMIONESCU.*	81. Sfântul munte de AUREL COSMA.*
61. Date istorice și culturale din România de CRONICAR.*	82. Cărturarii din Banat de TRANDAFIR LAȚIA.*
62. Carmen-Sylva (TEKIRGHIOI) de DR. COCA ODESEANU.*	83. M. Eminescu de V. GHEȚEA.*
63. Gh. Coșbuc de V. M. SASSU.*	84. Gh. Țițelca de NICOLAE CIORĂNESCU.*
64. A. Philippide de I. IORDAN.*	85. Mitropolitul Dosoftei (1624—1694). de GHEORGHE DINCĂ.*
65. N. Gane de A. GOROVEI.*	86. Dr. H. Canacuzino de DR. GR. I. POPA.*
66. Lecturi geografice.—Asia de I. SIMIONESCU.*	
67. N. Machiavelii de VL. BOANTĂ.*	
68. Gh. Lazăr de PAUL PAPADOPOL.*	
69. I. Urban-Jarnik de A. GOROVEI.*	
70. G. Enescu de M. COSTIN.*	

Seria D. „ȘTIINȚA APLICATA“.

Nr.	Nr.
1. Fabricarea săpunului. de A. SCHORR.	21. Șase montaje de radio de CĂP. DR. M. ZAPAN.
2. Motorul Diesel de ING. CASETTI.*	22. Cinematografia de CĂP. M. ZAPAN
3. Industria Parfumului de E. SEVERIN.	23. Automobilul de CĂPIT. DE AVIAȚIE M. PANTAZI.
4—5. Aerul lichid de ILIE MATEI	24. Fabricarea sticlei de G. A. FLOREA
6. Industria Azotului de L. CATON.	25. Gazele otrăvitoare de CAP. DR. M. ZAPAN.*
7—9. Locomotiva de ING. CASETTI.	26. Împăierea păsărilor de N. C. PĂNESCU.*
10. Aeroplanul de DR. V. ATANASIU.	27. Legatul cărjilor de I. CARAMALĂU.*
11. Baloane și Dirijabile de C. MIHĂILEȘCU.	28. Înnotul de P. EPUREANU.*
12. Betonul Armat de ING. N. GANEA.	29. Scoaterea petelor de VICTORIA A. VELCULESCU.*
13. Gări și trenuri de G. ȘIADBEI.	30. Cum navigă corăbii de SPARDECK.*
14. Tiparul de VASILE ROMANESCU.	31. Planorul de ING. G. LIPOVAN.*
15. Ce se scoate din cărbuni de C. V. GHEORGHIU.	32. „Cartea Românească“ de I. SIMIONESCU.*
16. Industria materiilor colorante de G. A. FLOREA.	33. Descoperiri și Invențiuni de LATZA TRANDAFIR.*
17. Fotografia de CĂP. DR. M. ZAPAN.	
18. Industria zahărului de G. I. BA-BOIANU.	

Răspândiți „CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE“

E cea mai trebuitoare bibliotecă. Unică prin varietatea cuprinsului, prin ieftinătate, este la îndemâna oricui. S'a dovedit o adevărată enciclopedie. Aduce foloase specialistului, dându-i noțiuni clare din alte domenii; procură cunoștințe folositoare celui care nu se restrânge numai la cartea de școală. Biblioteca se adresează tuturor,

S'au tipărit până acum peste 2.305.000 cărțile.